

Adı Soyadı:

Okul No:

İmza:

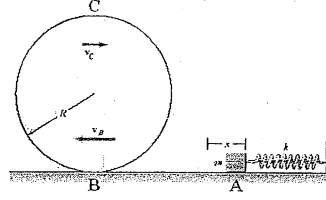
27.07.2017

NOT: Süre 80 dakikadır. Verilen 5 sorudan sadece 4'ü cevaplandırılacaktır. Hesap makinesi kullanılabilir. Her türlü maddi-manevi alışveriş yasaktır. Başarılar Dilerim...

Doç. Dr. Hakan YAKUT

SAÜ TF MEKATRONİK-ELEK.EL MÜH. 2017 YAZ OKULU FİZİK-1 FİNAL SORULARI VE CEVAPLARI

1) $m=0.5$ kg kütleli bir blok, kütlesi ihmal edilebilir yay sabiti $k=450$ N/m olan yatay bir yaya karşı, yay bir x uzaklığı kadar sıkışınca kadar itiliyor. Sistem A noktasından serbest bırakıldığında blok, sürtünmesiz yatay yüzey boyunca ilerleyerek, $R=1$ m yarıçaplı, düşey dairesel rayın alt noktasındaki B noktasına doğru hareket ediyor ve ray üzerinde yukarı doğru hareketine devam ediyor. Rayın tabanında bloğun hızı $V_B=15$ m/s'dir ve blok rayda yukarı doğru kayarken, ortalama 7 N'luk bir sürtünme kuvvetinin etkisinde kalıyor. Buna göre (a) x nedir?(8P) (b) Rayın tepesinde bloğun öngördüğünüz hızı nedir? (12P). (c) Blok gerçekten rayın tepesine ulaşır mı veya tepeye ulaşmadan önce düşer mi? (5P). ($\pi \approx 3$ ve $g=10$ m/s² alınır)

ÇÖZÜM:

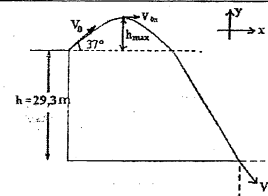
(a) AB arası sürtünmesiz olduğundan mekanik enerji korunur. Yani $\sum_A E_i = \sum_B E_s \Rightarrow \frac{1}{2} kx^2 = \frac{1}{2} mV_B^2 \Rightarrow x = 0,5$ metre.

(b) BC arası sürtünmeli olduğundan mekanik enerji korunmaz. Yani

$$E_C - E_B = W_s \Rightarrow \frac{1}{2} mV_C^2 + mg2R - \frac{1}{2} mV_B^2 = -f_s \pi R \Rightarrow V_C = \sqrt{V_B^2 - 4gR - 2f_s \pi R / m} \approx 4,47 \text{ m/s}$$

(c) C noktasında merkezci ivme g ivmesinden büyüğe düşmeden hareketine devam eder. Yani $a_c = \frac{V_C^2}{R} \approx 20 \text{ m/s}^2 = 2g$ olduğundan tepeye ulaşır.

2) Kütleli 20 kg olan bir mermi, düz bir nehir yatağından yukarıya doğru yüksekliği $29,3$ m olan bir uçurumdan, yatayla yukarı doğru 37° lik açıda V_{0x} hızıyla ateşlenmektedir. Merminin $h_{\max}$ yüksekliğindeki kinetik enerjisi 250 J olduğu biliniyorsa, (a) merminin ilk hızı V_0 nedir? (8P), (b) atıldığı noktadan en fazla ne kadar ($h_{\max}$) yükselir? (9P), (c) Yere çarptığında V hızının büyüklüğü kaç m/s olur? (8P) ($\sin 37^\circ = 0.6$, $\cos 37^\circ = 0.8$ ve $g=10$ m/s² alınır)

ÇÖZÜM:

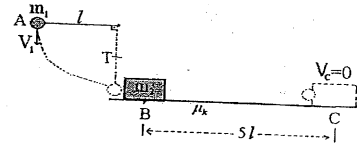
(a) $h_{\max}$ yüksekliğinde $E_{\text{kinetik}} = \frac{1}{2} mV_{0x}^2 = 250$ J old. dan $V_{0x} = 5$ m/s bulunur.

$V_{0x} = V_0 \cos 37^\circ = 5$ m/s $\Rightarrow V_0 = 5/0,8 = 6,25$ m/s'dir. (b) $V_{0y} = V_0 \sin 37^\circ = 3,75$ m/s

$V_y = V_{0y} - gt_f = 0 \Rightarrow t_f = 0,375$ s ve $h_{\max} = V_{0y} t_f - \frac{1}{2} gt_f^2 \approx 0,7$ m bulunur.

(c) Enerjinin korunumundan $\sum_{\text{ilk}} E_i = \sum_{\text{son}} E_s \Rightarrow \frac{1}{2} mV_0^2 + mgh = \frac{1}{2} mV^2 \Rightarrow V = \sqrt{V_0^2 + 2gh} \approx 25$ m/s bulunur.

3) Şekildeki sistemde $m_1=1$ kg kütlesi $l=2,2$ m uzunluğunda bir ipin ucunda 10 m/s büyüklüğünde $\vec{V}_1$ hızıyla atılıyor ve ip tam dikey konuma geldiğinde kopuyor ve m_1 kütlesi B noktasında durmakta olan $m_2=5$ kg'ye çarparak yapışıyor. (a) m_1 'in B noktasındaki hızı ve ipin dayanıklılığı T'yi bulunuz (13P). (b) B'den sonra (m_1+m_2) yapışık kütleleri kinetik sürtünme katsayısı μ_k olan $2l$ uzunluğundaki BC yolunu alıp durmaktadır. Buna göre μ_k sürtünme katsayısını bulunuz? (12P). ÇÖZÜM:

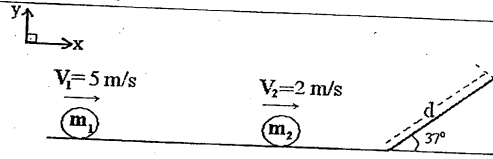

(a) AB arasında enerji korunur; $\sum E_i = \sum E_s \Rightarrow \frac{1}{2} m_1 V_1^2 + m_1 g l = \frac{1}{2} m_1 V_B^2 \Rightarrow V_B = \sqrt{V_1^2 + 2gl} \approx 12$ m/s bulunur. m_1 dikey konumdayken Newtonun 2. Yasasından; $F_{mer} = T - m_1 g = m_1 a = m_1 \frac{V_B^2}{l} \Rightarrow T = 10 + 1.144 / 2,2 \approx 75,45$ N bulunur.

(b) B noktasından yapışık kütleler ortak bir hızla harekete başlar ve sürtünmeden dolayı enerji korunmadığından C noktasında dururlar. Momentumun korunumundan; $\sum \vec{P}_i = \sum \vec{P}_s \Rightarrow m_1 \vec{V}_B = (m_1 + m_2) \vec{V}_{ort} \Rightarrow \vec{V}_{ort} = 2$ m/s $\hat{i}$ bulunur.

$$E_c - E_b = W_s \Rightarrow 0 - \frac{1}{2} (m_1 + m_2) V_B^2 = -f_s l = -\mu_k (m_1 + m_2) g l \Rightarrow \mu_k = \frac{V_B^2}{10gl} = \frac{144}{88} \approx 0,65$$

4) Kütleli $m_1=2$ kg olan bir bilardo topu $V_1=5$ m/s hızıyla, hızı $V_2=2$ m/s olan $m_2=1$ kg kütleli topa esnek olarak çarpmaktadır. Çarpışmadan sonra m_2 topu 37° eğimli bir eğik düzlem üzerinde d kadar ilerleyebilmektedir. Sürtünmeler önemsiz olduğuna göre çarpışmadan hemen sonra her iki kütlelin hızlarını ve d mesafesini bulunuz ($\cos 37=0,8$, $\sin 37=0,6$, $g=10$ N/kg alınız) (25P)

ÇÖZÜM: Çarpışma esnek olduğundan momentum, kinetik enerjiler ve hızlar korunur. Yani $\sum \vec{P}_i = \sum \vec{P}_s \Rightarrow m_1 \vec{V}_1 + m_2 \vec{V}_2 = m_1 \vec{V}_1' + m_2 \vec{V}_2' \Rightarrow 10\hat{i} + 2\hat{i} = 2\vec{V}_1' + \vec{V}_2' \Rightarrow 2\vec{V}_1' + \vec{V}_2' = 12\hat{i}$ (1)

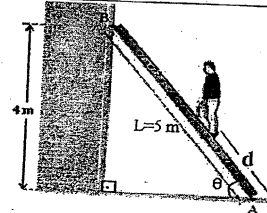
Hızların korunumu; $\vec{V}_1 + \vec{V}_1' = \vec{V}_2 + \vec{V}_2' \Rightarrow 5\hat{i} + \vec{V}_1' = 2\hat{i} + \vec{V}_2' \Rightarrow \vec{V}_1' - \vec{V}_2' = -3\hat{i}$ (2)

(1)+(2) den $3\vec{V}_1' = 9\hat{i} \Rightarrow \vec{V}_1' = 3$ m/s $\hat{i}$ ve $\vec{V}_2' = 6$ m/s $\hat{i}$ bulunur.

m_2 kütlesi çarpışmadan sonra $h=d\sin 37$ kadar yukarı çıkabilir ve orada hızı sıfır olur. Sistemde sürtünmeler olmadığından sistemde enerji korunmalıdır. m_2 kütlesi için enerjinin korunumundan,

$$\sum E_i = \sum E_s \Rightarrow \frac{1}{2} m_2 V_2'^2 = m_2 g h \Rightarrow d = V_2'^2 / 2g \sin 37 = 3 \text{ metre bulunur.}$$

5)(a) Statik denge şartlarını kısaca ifade ediniz(5P). (b) Uzunluğu $L=5$ m, ağırlığı $G_m=300$ Newton olan homojen yapılı bir merdiven şeklindeki gibi bir duvara dayalıdır. Ağırlığı $G_a=600$ Newton olan bir adam merdivene tırmanıyor. Merdiven kaymadan çıkabileceği d mesafesi nedir? Bu anda duvardan (N_B) ve yerden (N_A) merdivene uygulanan kuvvetler kaç Newton'dur? (20P) (Duvarın sürtünmesiz, yerin sürtünmeli ve $\mu=0,4$ olduğunu kabul ediniz)

ÇÖZÜM: (a)i) Öteleme dengesi $\sum \vec{F}_x = 0$ ve $\sum \vec{F}_y = 0$,

ii) Dönme dengesi $\sum \vec{r}_i = 0$

(b) $\sum \vec{F}_x = 0 \Rightarrow N_B = f_{sA} = \mu N_A = 0,4.900 = 360$ Newton ve $\sum \vec{F}_y = 0 \Rightarrow N_A = G_{mer} + G_{adam} = 300 + 600 = 900$ Newton

A noktasına göre moment alınır, ($\cos \theta = 3/4$)

$$\vec{r}_{net} = \sum \vec{r}_i = 0 \Rightarrow G_m \cdot \frac{L}{2} \cos \theta + G_a \cdot d \cos \theta = N_B \cdot L \Rightarrow d = \frac{1440 - 450}{360} = \frac{990}{360} = 2,75 \text{ metre}$$